

ELI F. HECKSCHER: **Industrialismen.** Den ekonomiska utvecklingen 1750—1914 (P. A. Norstedt & Söners Forlag, Stockholm 1931, 216 S.).

ARTHUR MONTGOMERY: **Industrialismens genombrott i Sverige.** En översikt av Sveriges ekonomiska historia under det senaste århundradet. (A/B Skoglund's Bokförlag, Stockholm 1931, 313 S.).

JOHAN ÅKERMAN: **Industrialism och kultur.** (Bokförlaget Natur og Kultur, Stockholm 1932, 112 S.).

I denne Prøvelsens Stund for det kapitalistiske Produktions-system bør ovennævnte tre svenske Skildringer af dets Forudsætninger, Tilblivelse og Ytringsformer kunne finde mange Læsere, for saa vidt som Alverden diskuterer de Goder og Onder, som de beundrede tekniske og organisatoriske Fremskridt har bragt os. Bud til de fleste har Professor *Heckscher's* Bog, som ogsaa til Forskel fra Professor *Montgomery's*, som Titlerne viser, behandler den økonomiske Udvikling i Almindelighed og ikke blot et enkelt Lands. Professor *Heckscher's* Bog er Led i den af Norstedt & Söner's Forlag udgivne store Verdenshistorie (men foreligger ogsaa særskilt), og den sigter da paa en langt større Læsekreds end den, som Nationaløkonomiens Forfattere sædvanligvis kan paaregne at faa i Tale. Saa frisk og levende er Fremstillingen og saa velordnet det vidtløftige Stof, saa forstaaeligt og forklarligt opruller „det underbara hændelseforløp“ sig Bogen igennem, at Verdenshistoriens Læsere utvivlsomt vil finde, at Forfatteren baade belærer dem og underholder dem (Billederne er ogsaa oplivende). Forfatteren skyder stadig kendte Navne paa Personer og Foretagender ind i Teksten og belyser Forandringerne ved fornøjelige Smaa-træk fra Datidens og Nutidens Hverdagsliv, f. Eks. om Leve-maaden i de gamle Bondebyer og de saltede og tørrede Føde-varers fremtrædende Stilling i Husholdningen, om Købmændenes og de vejfarendes Trængsler under Smaastats- og Provins-Told-tariffers Gyldighed og de sørgelige Kommunikationsforhold, om de gamle Beklædningsstoffers Holdbarhed og lange Levetid og vore Dages hurtig skiftende Moder og om den Sofa, som Bog-handler, Baron *von Cotta* i Tübingen endnu i 1830 betragtede som en Luksusgenstand.

Bedst er maaske Omtalen af den engelske Industrialismes første Epoke med Forf.s prisværdige Forsøg paa at luge Overdrivelse og Agitation væk fra Beskrivelserne af Arbejderklassens Trælletilværelse i Gennembrudsaaarene. Han søger ikke at besmykke Tidens Arbejdsgivere paa Tekstilindustriens og Grube-driftens Omraade, og han bestrider ikke Rigtigheden af de kendte Fremstillinger af de oprørende Misbrug af Børns Arbejds-kraft; han hævder blot, at „det är icke hela sanningen“,

ELI F. HECKSCHER: **Industrialismen**. Den ekonomiska utvecklingen 1750—1914 (P. A. Norstedt & Söners Forlag, Stockholm 1931, 216 S.).

ARTHUR MONTGOMERY: **Industrialismens genombrott i Sverige**. En översikt av Sveriges ekonomiska historia under det senaste århundradet. (A/B Skoglund's Bokförlag, Stockholm 1931, 313 S.).

JOHAN ÅKERMAN: **Industrialism och kultur**. (Bokförlaget Natur og Kultur, Stockholm 1932, 112 S.).

I denne Prøvelsens Stund for det kapitalistiske Produktions-system bør ovennævnte tre svenske Skildringer af dets Forudsætninger, Tilblivelse og Ytringsformer kunne finde mange Læsere, for saa vidt som Alverden diskuterer de Goder og Onder, som de beundrede tekniske og organisatoriske Fremskridt har bragt os. Bud til de fleste har Professor *Heckscher's* Bog, som ogsaa til Forskel fra Professor *Montgomery's*, som Titlerne viser, behandler den økonomiske Udvikling i Almindelighed og ikke blot et enkelt Lands. Professor *Heckscher's* Bog er Led i den af Norstedt & Söner's Forlag udgivne store Verdenshistorie (men foreligger ogsaa særskilt), og den sigter da paa en langt større Læsekreds end den, som Nationaløkonomiens Forfattere sædvanligvis kan paaregne at faa i Tale. Saa frisk og levende er Fremstillingen og saa velordnet det vidtløftige Stof, saa forstaaeligt og forklarligt opruller „det underbara hændelseforløp“ sig Bogen igennem, at Verdenshistoriens Læsere utvivlsomt vil finde, at Forfatteren baade belærer dem og underholder dem (Billederne er ogsaa oplivende). Forfatteren skyder stadig kendte Navne paa Personer og Foretagender ind i Teksten og belyser Forandringerne ved fornøjelige Smaa-træk fra Datidens og Nutidens Hverdagsliv, f. Eks. om Leve-maaden i de gamle Bondebyer og de saltede og tørrede Føde-varers fremtrædende Stilling i Husholdningen, om Købmændenes og de vejfarendes Trængsler under Smaastats- og Provins-Told-tariffers Gyldighed og de sørgelige Kommunikationsforhold, om de gamle Beklædningsstoffers Holdbarhed og lange Levetid og vore Dages hurtig skiftende Moder og om den Sofa, som Bog-handler, Baron *von Cotta* i Tübingen endnu i 1830 betragtede som en Luksusgenstand.

Bedst er maaske Omtalen af den engelske Industrialismes første Epoke med Forf.s prisværdige Forsøg paa at luge Overdrivelse og Agitation væk fra Beskrivelserne af Arbejderklassens Trælletilværelse i Gennembrudsaaarene. Han søger ikke at besmykke Tidens Arbejdsgivere paa Tekstilindustriens og Grube-driftens Omraade, og han bestrider ikke Rigtigheden af de kendte Fremstillinger af de oprørende Misbrug af Børns Arbejds-kraft; han hævder blot, at „det är icke hela sanningen“,

for saa vidt som Billedets ganske vist faa Lyspunkter ofte over-
ses, ligesom Forholdet mellem daarlige og gode (eller dog
bedre) Egne og daarlige og gode Virksomheder ikke opgøres.
I Dødelighedsstatistik og Befolkningsstatistik savner Forfatteren
ogsaa en Bekræftelse af Paastandene om Industriarbejdernes
Ødelæggelse økonomisk og fysisk. Tilstandene var ganske sik-
kert forfærdende i de hastig voksende Fabriksbyer, som f. Eks.
i Bomuldscentrene Manchester og Glasgow, men hvad var det
ogsaa for Folk, som boede der? I de værste Kvarterer af de
nye Byer „bodde helt naturligt ogsaa den sãmsta befolkningen,
dels visserligen de i industrien sysselsatta men icke videre ren-
lige irländarna, dels ogsaa i stor utsträckning kriminell eller
halvkriminell befolkning“. Forskydningerne i Pengenes Værdi
under Napoleonskrigene maa ogsaa tages i Betragtning, naar
Dommen over engelsk Industrialisme ved Overgangen fra det
18. til det 19. Aarhundrede skal fældes.

Omhyggeligt og overbevisende klargør Forfatteren Sammen-
hængen Punkt for Punkt i den lange Række Begivenheder,
som giver den nye Fabriksindustri Næring og Vækst og (sent
ganske vist) fører den fra England til Kontinentet. Ikke mindre
omhyggelig og overbevisende er Professor *Montgomery* som
i sin Bog behandler svensk Industrialismes Gennembrud eller
i Virkeligheden svensk Næringslivs Udvikling siden det 19.
Aarhundredes Begyndelse, men han er mere omstændelig og
som Skribent ikke saa fængslende som Professor Heckscher.
Ligesom denne anlægger han imidlertid mange nye Synspun-
ter og giver mange i økonomisk Historie ofte behandlede For-
hold ny Belysning. Fælles for dem er ogsaa den yderst sam-
vittighedsfulde Redegørelse for Vanskelighederne ved udtøm-
mende at angive, hvorfor og hvorledes den ene eller anden
Ændring af Jordbrugerens, Haandværkerens eller andres Vilkaar
kommer i Stand (f. Eks. naar det saakaldte „Forlagssystem“s
Betydning som Station paa Vejen til Fabriksindustrien skal
karakteriseres). For en dansk Læser aabner Skildringen af den
ældste svenske Industriegrens, „jærnhanteringen“s, Udviklings-
historie, Indblik i en højst egenartet Verden, og baade Profes-
sor *Montgomery* og Professor Heckscher ofrer Paavisningen af
Jærnets og Jærnproduktionens Rolle i det 18. og 19. Aarhun-
dredes Fremskridtsproces mange gode Sider. Paa dette Felt,
som paa andre af Industriens, vil Læserne forøvrigt (det gæl-
der begge Bøgerne) bemærke sig den overordentlig store Mod-
standskraft, som saavel de gamle Produktionsformer som den

gamle Næringsordning viste overfor nye Tanker og ligeledes overfor ændrede tekniske og kommercielle Betingelser.

Den lille Bog, som Dr. *Åkerman* har udgivet, er unægteligt af en anden Støbning. Den repræsenterer et Forsøg paa at naa ind til Kærnen i Striden om Industrialismen. Hvad har den betydet for Kulturen, for det vanskelig bestemmelige Begreb, som hedder menneskelig Lykke, og hvad byder den Nutids Mennesker? I træffende og velformede Bemærkninger redegør Forfatteren for Kommunikationsvæsenets imponerende Udvikling, som samtidig med at forkorte alle Afstande, har forlænget Tiden og Haand i Haand med Industrialismens Vækst, nivelleret Sæder og Livsførelse. Forfatteren gaar fra Nationaløkonomiens Omraade over paa Filosofiens og konfronterer her Kausalitetsloven med Troen paa Viljens Frihed. „Varje människa, som insett sin egen begränsning, har därmed i större eller mindre grad genomkämpat konflikten mellan viljans bundenhet och viljans frihet. Ju fler individer, som genom en sådan självbesinning avskilja sig från den yttre påtvungna kollektiviteten, desto mer ökas möjligheterna för en fullständig frigörelse från den mekanisering, som följt i industrialismens spår“. Lidt ujævn og ikke ligefrem lysende klar er den følgende Undersøgelse, som over et fortrinligt Afsnit om: „Industrialism och krig“ fører frem til en Hyldest til „den helgjutna personligheten“, som i første Række har Betingelse for at præge Kulturen. Forfatteren ser forhaabningsfuldt paa de seneste Generationers Erfaringer, som efter hans Mening „ger löften om individens ökade frigörelse från den icke önskvärda delen av mekaniseringens inflytande“, og slutter Bogen med et Ønske, som i hvert Fald ikke vil vække Modsigelse, om, at Fremtiden maa vise os et Samfund, i hvilket „industrialism och kultur“ forenes.

Sven Røgind.

WILHELM KEILHAU: *Streiflys over Marx*. Aschehoug, Oslo (102 S.) 1932.

I de af Bergens socialøkonomiske Forening udgivne Skrifter har Dr. Keilhau udgivet et Streiflys over Marx, der danner et værdifuldt Korrektiv til Johan Vogts „Marxistiske Værdilære“. Keilhau overrasker stadig; udmærket som Økonom og Historiker, er han end mere Erkendelsestheoretiker; hans Kritik over Marx' Forudsætninger saavel som af Læren om Merværdien, den historiske Materialisme og den dialektiske Metode er Mønster paa ret Tænken; særlig vil man huske hans Undersøgelse af